

Germà Garcia Belmonte

Quan mou la carlinada

Premis Maig - Memorial Pasqual Batalla
de novel·la curta

L'ECLÈCTICA

bromera

1
VINE SI VOLS

Si observàreu els camins ara que es fa de nit, hi veuríeu un xiquet que va a peu.

Sol.

La marxa és viva.

Xafa fort.

Xiquet o fadrí, no sabríeu dir què.

Les passes són rítmiques, decidides. Costera amunt, en direcció a un coll. No entropessa amb el rocam. Ni se'l sent panteixar. La mirada fixa en qui sap quins pensaments. Les celles arrufades i els ulls mig clucs.

Bé deu saber cap a on va perquè no vacil·la.

Una passa. Una altra.

Amunt. Avant.

El xiquet transita per un camí de matxo pavimentat de pedres. No queda ni rastre de les mans que les van posar. La via fa giragonses per un pendent i puja sòlida. Hi han passat les ferradures de tantes cavalleries que l'han esmerilada del tot.

Una altra passa. I una altra.

Per llevant, ha eixit la lluna. Uns raigs a penes visibles colpegen les pedres i dibuixen ratlles brillants damunt les galtes. La superfície lluu amb tons metàl·lics, com si les acabaren de traure de l'aigua.

Vist de lluny, el camí pareix la despulla d'una serp descomunal, estesa en terra tal com havia caigut i ningú no l'haguera tocada mai.

Diríeu que assenyala una ruta inhumana.

De vesprada tard, el xiquet se n'havia anat del mas.

No va fugir-ne, no. No va marxar corrents per por que li anaren darrere. Ni va girar la vista. Va mamprendre el camí. Sense res a les mans.

Una passa. Una altra. Cap al coll.

I la distància entre ell i els bancals es va allargar més i més, fins que les cases i les terres es veien allà lluny, reduïdes i insignificants.

Allà baix.

Feia un dia solejat de finals de l'estiu. Les faenes més feixugues després de la sega ja s'havien enllestit. Un ventijol agradable impedia que la suor amerara la pell dels que encara treballaven. Mentre pujava serpentejant cap al coll, els llagosts saltaven fora de l'abast de les espardenyes, com si li obriren pas.

Malcarat. Decidit.

Amunt. Avant.

Quan va arribar dalt de tot del pas, el xiquet es va girar i va mirar cap avall. A banda i banda d'un barranc

fondo, es veien els vessants conreats, i masos solts ací i allà. Al marge dret, les artigues mossegaven les parts menys abruptes. Allà mateix, hi havia les oliveres des d'on havia iniciat la marxa.

Aquell bancal, el més avaller de tots, havia esdevingut una llenca minúscula, llarga i estreta, com la ferida d'una destrat gegant sobre la superfície del món. I, just al mig de la llastra, s'hi podia distingir un punt negre immòbil, com un munt informe, que no podia ser ni arbre ni animal.

S'hi va estar una bona estona contemplant les serres, els barrancs que baixaven cap al sud, els pendents abandonats com escales colossals. Dret, a la vora de l'empedrat, va repassar tota aquella terra amb el braç estirat. El dit índex resseguia els contorns que dibuixaven els turons. A trossos, clapes de malesa; a trossos, foies costerudes; a trossos, cingles pelats. Aclucava un ull, com els pintors, i enfocava les siluetes que el sol anava abandonant.

La sang del nas ja se li havia secat. El va arrufar i es va passar la mà esquerra per la cara i pel bescoll. I se la va banyar de la suor de la pujada. Va deixar caure el braç i les gotes es van escolar entre els dits. Les empenyia una força suprema i vertical.

Avall. Cap a terra.

Llavors, a unes quantes passes a l'esquena del xiquet, va sentir una fressa mínima. Es va girar d'esme i encara va veure els matolls que sorollaven. S'hi va fixar: uns ulls negres i lluent el miraven amb arrogància. La

rabosa, estàtica i fosca, amb el morro de cara a ell, li ensenyava la cua a la llum tènue del capvespre.

Allà es van estar, animal i humà, escrutant-se de fit a fit sense moure ni un pèl.

I quan la rabosa va voler, va girar el cap, va moure les potes a espai i va desaparèixer displicent.

Com si li haguera dit vine si vols, tu tries.

Al cap de poc, el sol ja s'havia post.

Allà teníem el xiquet, que caminava sense rumb i passava els dies de mala manera i les nits com podia. S'amagava si sentia alguna rabera, o bé traginers amb el matxo del ramal. S'ajupia darrere d'un marge i els veia passar de llarg. Es redreçava silenciós i tornava a mirar el camí. Via lliure, devia cavil·lar. I, com qui no vol, prosseguia la marxa.

La primera nit encara va ser una nit plàcida. Una brisa suau el va acompanyar arrecerat a la vora d'una roca plana i vertical. S'havia fet un jaç amb brossa mig seca, i en sentia la flaire. El sol de l'estiu s'havia concentrat a l'herba i una olor bona i penetrant el va embolcallar del tot. Semblava que una mà invisible, feta de perfums, l'havia acotxat gitat en terra. Va deixar passar les hores. Els estels, incomptables al firmament, li farcien els ulls. Tremolaven amb una resplendor vella, perduda de feia molt.

Fins que li va agafar son. I es va adormir profundament.

A poc a poc.

Unes poques hores.

I no va somniar res.

L'endemà, en obrir els ulls de bon matí, els estels de la nit li van fugir de les òrbites com centelles. El sol feia poc que era al cel i començava a deixondir els éssers de sang freda. Es va incorporar com si es desplegara un brot de fulles tendres i va mamprendre de nou la marxa.

Vagarejava per la muntanya, tot secà. En uns bancals, va veure algunes pomeres amb la fruita encara damunt. En va menjar. El suc de la poma li queia per la comissura dels llavis mentre s'engolia el bocí. Llavors, una mica més cap allà, va trobar un secador mig cobert, amb canyissos plens de figues. Encara no s'havien secat del tot. Després de tastar-les, se'n va ficar un bon grapat a la butxaca dels pantalons. I va seguir i, de vesprada tard, es va posar a descansar a la vora d'un marge, prenia el sol que ja es volia pondre i veia passar els núvols, com havien fet les persones des del principi dels temps. De sobte, va notar una coentor a la mà: una vespa l'estava picant. Va reaccionar com un llamp i la va esclafar d'una palmada. Va projectar en terra les restes de l'abdomen d'una ditada. Es va alçar fastiguejat i va passar la vista pels contorns. Hi va localitzar una caseta minúscula construïda dins d'una paret de pedra. S'hi va acostar. Va abaixar el cap a l'obertura d'entrada i, com un vell que camina doblegat, s'hi va ficar. Dins, una persona hi cabia parada i es va redreçar. Va fer una ullada

al voltant. Hi havia algunes flassades espentolades. Es va amanir un jaç a la vora de la roca viva. I s'hi va asseure. La mà se li havia unflat. Coïa de valent.

Transcorrien les hores i, quan es va fer fosc i el xiquet dormia, unes aranyes de potes llargues es van despenjar de la volta cantelluda, com acròbates sigil·loses, i van vindre a fer-li companyia.

I així van passar un parell de dies.

Caminant cap a l'est per un sender polsós, va arribar a les envistes del riu de Lluçena. Des d'una posició elevada, va observar el riu. Hi havia excavat una vall fonda i encara portava força d'aigua després de l'estiu. No s'ho va pensar gens. Va començar a baixar pel mig del coscollar. No és que fora fàcil. Les fulles de coscoll li arrapaven les cames.

Va aplegar a la riba després d'una estona de punxades. La remor de l'aigua i el vent que corria entre les fulles dels salzes, refrescaven l'ambient i el feien agradable. Mort de set, es va ajupir i va ficar la cara sencera dins d'un toll poc fondo. Va engolir tota l'aigua que va poder. I va alçar el cap violentament que ja li faltava l'aire. Va deixar anar un esbufec de satisfacció mentre la camisa se li banyava de l'aigua que li regallava pel coll. Tocada per la llum del sol, la pell del xiquet resplendia com les pintures de les esglésies.

Va escutar l'indret. Hi va descobrir un lloc de poca fondària i va poder passar el riu a gual. Amb decisió,

va enfilem una dreuera que pujava per la riba esquerra i feia cap a una coma ampla, tota treballada. Va arribar dalt que les cames li feien mal de l'esforç. Va respirar un moment amb la vista fixa als tossals que, per l'est, tancaven tota l'extensió de bancals. Uns pocs núvols es veien vindre pel nord, però no semblava que dugueren aigua.

Allà, a la vora dels sembrats, el xiquet començava a fer mala cara. Feia dos dies que no menjava gairebé res i sentia la fam que li rosegava l'estómac. Havia begut massa aigua fresca i la notava grunyir al ventre. Damunt les pedres d'un marge, unes quantes sargantanes preniën el sol. Guaitaven amb indiferència com el xiquet s'agafava el ventre i doblegava una cama. Les potes de davant dels rèptils aguantaven el cap estirat i altiu. Un posat que volia imitar una arrogància perduda de feia molt, quan uns avantpassats més grossos que elles dominaven el món.

El xiquet es va refer al cap d'una estona i es va passar les mans pel cap encara banyat. Va fer la cara a un costat, com si volguera mirar en terra, i va escopir.

I va travessar de pressa els conreus de la coma aquella per un caminal paral·lel a una paret. I no es va girar.

Per res.

Cansat de tot el dia, es va asseure a la vora d'un barranc sec. A penes hi quedaven alguns tolls mig pudents. El sol ja baixava per l'oest i començava a projectar

ombres llarguerudes damunt les roques de la riba. S'hi dibuixava un doble deformat del xiquet, com un espectre gris en un teatre oriental de titelles. Xiquet i ombra s'hi van posar a jugar. I van encetar una conversa estranya en què l'ombra muda gesticulava i feia escarafalls en resposta a paraules sense sentit. Van acabar per riure-se'n de manera absurda l'un de l'altra.

Llavors, una altra figura humana, més ampla, es va plantar al costat de la seua. El xiquet es va tombar i va veure, contra la resplendor del sol ponent, la silueta d'una dona tota de negre. Ni jove ni vella.

–I tu, què fas ací? –va inquirir la dona mentre ell seguia assegut.

–No res –va respondre el xiquet amb la mà plana al front tapant els raigs que enlluernaven–. Mire les ombres.

–Les ombres? Quina cosa! Què et penses que t'han de dir, les ombres?

I el xiquet va arrunsar els muscles.

La dona se'l mirava i arrufava les celles. Portava manolls de brosses dins un cabàs, una navalla a la mà esquerra i un grapat de lligasses.

–Què has fet? D'on has fugit?

–Què diu, ara, vostè? Jo no he fet res. Ni he fugit d'enlloc, tampoc.

La dona de negre va fer que sí amb el cap.

Se li dibuixava un somriure als llavis.

–Que has menjat res? Tens gana?

–Pse! Com aquell –i va tornar a arrunsar les espatles.

–Vine. Bé trobarem alguna cosa de menjar al mas.

I el xiquet va tocar rere la dona que ja caminava. La va seguir pel torrent sec, més i més estret, i, en arribar a una font mig amagada per la vegetació, van trencar a la dreta per un pujador de lloses. Al capdamunt de la riba, hi havia bancals mig erms plens de fiters i van caminar entre arbres secs com espectres. En compte de fruits, en penjaven amulets indesxifrables. Combinacions d'objectes mai vistes: caps pelats d'algun mamífer, despulles de serp i sarvatxos aspats. De plomes, no n'hi faltaven.

Van descendir per un ribàs a un camí estret i van fer via entre parets de pedra i muntons de roca viva que semblaven originats per algun terrabastall prehistòric. Fins que van arribar al mas: una casa desgavellada, flanquejada per un corral amb quatre cabres que feien llàstima. Al ràfel de la frontera, s'hi dibuixaven triangles de calç que apuntaven cap a l'exterior, com dents de llop. Homenets estrambòtics, pintats per la part de baix de les teules, saludaven els visitants. Alguns alçaven els braços, com si ballaren, i convidaven els intrusos a tornar-se'n per on havien vingut. A uns altres els eixien banyes del cap, com les de les cabres del corral, i tenien perfilat, al mig del pit, un cor del color de la teula. Hi havia penjats manolls d'herbes seques, ben visibles a l'entrada del mas,

i potes ennegrides d'ocells de rapinya, encara amb les urpes punxents.

Per la porta van entrar, dona i xiquet.

Joanet tenia davant una escudella a caramull d'olla de fesols recalçada. En menjava amb fruïció, com si fera anys que no s'alimentava. El cobert no parava de fer viatges, però no anava prou de pressa. Una altra, una altra. Fins que no hi va quedar ni una engruna.

Així que va haver buidat l'escudella, va alçar el cap. El nas se li va saturar de l'olor de les herbes. Va estar a punt de marejar-se i tot.

I una volta retornat, va plantar les mans planes damunt la taula de fusta corçada, només hi havia l'escudella i la cullera. La poca claror de fora entrava pel badall d'una finestra i s'hi estenia com un llençol de llum interceptat, ara i adés, per alguna partícula de pols. Els ulls ja s'havien fet a la foscor de la cambra i, tot plegat, hi distingia alguna cosa pareguda a la misèria. Pertot, manolls d'herbes enganxades als cabirons del sostre i, lligades amb cordells, parts resseques d'éssers vius que havien corregut o volat en llibertat. Hi havia algun tros d'animal als penjadors encastats a les parets. Aquelles estaques nues en sobreixien com braons d'homes petrificats que imploraven auxili des de l'altre cantó del món.

Després de menjar, el xiquet mirava l'amfitriona que faenejava per la cuina i triava les herbes que havia collit. El sol ja s'havia post i dins la cambra només s'il·luminaven amb la flama mínima d'un estadal. Ell es passava les mans per la cara.

–Allà hi ha una màrfega si vols gitar-te –va dir la dona mentre apuntava amb les celles cap a un racó.

I el xiquet no s'ho va pensar gens. Hi va fer lloc, va espolsar una flassada i se la va tirar per damunt.

Com havia passat altres nits, va sentir l'olor de les plantes, com un baf protector que l'embolcallava, tan llarg com era.

I al cap de poc, s'havia adormit.

I tampoc no va somniar res.

L'endemà, es va despertar. Tot immòbil, va moure els globus oculars dins les òrbites, molt a espai. Quan va alçar les parpelles, va dirigir la vista en totes direccions, però no acabava de saber on es trobava. Es va incorporar mentre es fregava els ulls amb els punys tancats.

–Sí que t'ha provat la dormida –li va adreçar la masovera. Ell va respondre amb una mirada que no deia res.– Espavila't, home, que anirem a collir una miqueta de raïm.

Seguia inexpressiu.

–Sí que et costa. Va, que tenim faena.

El xiquet va eixir fora i va orinar damunt d'unes mates de romer. Els vegetals van exhalar un baf pudent del contrast amb el líquid calent. Algunes passes més cap

allà, al mig d'un sot que formava un prat, va poar aigua d'un pou i va omplir una piqueta. Es va rentar la cara amb un moviment enèrgic de les mans i es va eixugar amb les mànegues de la camisa. I la masovera va aparèixer a la vora del pou que el xiquet no se l'esperava. Duia un parell de cistelles.

—Au, acompanya'm a veure les parres.

Van mamprendre un camí estret i van arribar a la vora d'un ribàs pedregós. El xiquet va alçar la vista i va veure tot de bagots penjats per dalt, com si les parres els els oferiren. Va fer un somriure de gust i les pupil·les se li van dilatar. Hi van pujar i van posar-se a omplir les cistelles i en van menjar fins que es van atibar perquè el raïm era bo.

I a l'hora foscant, després de no haver parat en tot el dia, volta cap ací, volta cap allà, van tornar al mas i van amanir el sopar en silenci. Van fer foc i es van asseure de cara a la llar. Aquesta nit farà fred. Haurem de tirar-hi uns quants tions abans de gitar-nos, deia la dona com si pensara en veu alta.

El joc de les flames il·luminava la cara del xiquet, captivat per les figures sempre diferents que s'hi representaven. Allà, la foguera formava un món de siluetes irrepitibles, i cada instant era únic i sense cap relació amb els anteriors, com si el fil que lliga el passat amb el futur s'haguera trencat. Quan se li tancaven els ulls, amb la mirada, va buscar la masovera per la cuina i es va adonar que ja dormia a l'alcova. Va tirar més llenya al foc i es va

gitar a la mateixa màrfega que havia gastat la nit abans. I això mateix va fer moltes altres nits, que no les va comptar.

I el xiquet s'estava al mas. Sol·lícit, creia la dona: ves, trau les cabres del corral, les dus que pasturen i t'hi estàs i guardes la rabera; ves, muny-les, que deuen tindre els braguers plens; ves, dus garbons de llenya; ves, ompli els cànters a la font, feia ella.

Molts matins, l'acompanyava a fer herbes. Tot i que no ho demanava, la masovera li explicava per a què valien, quan s'havien de replegar i com s'havien de prendre. Aquesta no cal collir-la, encara és massa tendra. D'aquesta altra, només valen els capolls secs. Para compte, que n'has barrejat i no són iguals. Més picada, t'ha de quedar una pasta. Afig-li oli ara que ja ho tens bo. I no parava. I això, i allò.

Així, com aquell qui no vol, va ser sabedor de pràctiques que només uns quants coneixien.

Quan el sol es ponía i no feia massa fred, seien callats al pedrís de la frontera, mentre sentien les veus de les bèsties ocultes a la foscor. Fora de l'abast dels ulls, l'espectacle de l'univers se'ls desplegava inabastable. Un cosmos infinit poblat per éssers híbrids vibrava davant de les orelles i del nas. Criatures alhora vives i inertes, potser tocades per un raig de lluna. Tota mena de feres, simultàniament mòbils i sense ànima. Esperits eteris i, qui sap com, concrets. Tal volta, essències minúscules, i sovint descomunals i omnipresents.

Un dia de matí, a l'entrada del mas, el sol pegava de ple. Dona i xiquet es miraven, com si repassaren mentalment allò que s'havien de dir.

–Te n'has d'anar i encara no sé com et diuen –va fer la masovera.

–Me n'he d'anar. Té vostè raó –va concedir ell.

–I com ets de nom?

–Joan. Soc Joanet, del mas de Boix.

–Molt bé, Joan –va confirmar la dona–. I quina edat tens?

–Sí que vol saber coses, vostè. Catorze anys, en tinc catorze.

–Bé, Joan. Allà on vas no saps què t'has de trobar. És el món dels homes –va sentenciar–. Et caldrà dur alguna protecció personal.

I dit això li va allargar la navalla que gastava per a collir les herbes.

El xiquet la va agafar pel mànec amb la mà esquerra.

–L'altra protecció –prosseguí–, ja la tens de naixement.

–I vostè? Com es diu?

–Amàlia, de les Crebades.

El silenci es va tornar a apoderar de l'indret. Només se sentien els crits llunyans de les garses que discutien entre elles.

–Joanet, i ton pare? –li va fer ella.

–No ho sé. No sé si l'he mort.